

◆ Lukijat kertovat: Pikkujoulu pilasi parisuhteeni

ILTALEHTI

24|25.11.12

Wainio

Käru

Lippe
Suomalainen
kertoo
legendaarisen
pilapiirtäjän
perheen
traagisesta
elämästä

SIVU 12

**Suomessa on
yhä 150 000
RINTAMA-
MIESTALOA**

◆ Piilevä tulehdus voi johtaa syöpään ◆ Glögi uudistui - maista näitä!
◆ Luuletko olevasi hoikempi kuin olet? Katso, oletko fatorektikko!

81-vuotias Lippe Suomalainen nauttii eläkepäivistään Valkeakosken Visavuorella. Hänellä on myös kaupunkiasunto Helsingissä.
- Minulla ei ole eikä tule uutta miestä. Jos minulla olisi nyt omanikäiseni mies, niin joutuisin vain passaamaan häntä koko ajan.

O TETAAN MALJA
 Karin muistoksi!, huikkaa **Liisi "Lippe" Suomalainen** ja kaivaa Visavuoren asunnon kaapeista esiin kirkkaat lasit, pari viinapulloa ja oliiveja. Dry Martini valmistuu sutjakkaasti vuosien kokemuksella.

- Kari halusi aina tarjota vierailleen heti kättelyssä Dry Martinit. Alkuaikoina drinkeissä oli vielä oikeassa suhteessa vermuttia ja giniä, mutta loppuvaiheessa Kari laittoi itselleen lasin täyteen giniä ja tyytyi vain haistelemaan vermuttia, Lippe muistelee.

Kauneuskilpailuissa palkittu missi tapasi Karinsa 1950-luvun alussa, ja pian pariskunta jo juhii häitään. Mannekiini-laulajan ja taiteilijan välinen avioliitto kesti monet kolhut aina elokuuhun 1999 asti, jolloin Kari nukkui yllättäen pois.

- Avioliittomme oli ajoittain vaikea, mutta haluan muistella ensisijaisesti Karin positiivisia puolia. Hän oli ennen kaikkea loistava taiteilija ja muotokuvamaalari sekä niin viisas mies yleissivistykseltään, etten koskaan tarvinnut tietosanakirjaa hänen aikanaan.

KARI SUOMALAINEN OLI
 Lipen ensimmäinen - ja toistaiseksi viimeinen - miesystävä.

- Synnyin Viipurissa ja lähdin perheeni mukana Suomeen evakkoon ollessani 8-vuotias. Minut kasvatettiin vanhanaikaiseen tyyliin alitavalla hiljaiseksi. Naisen asema oli ihan toisenlainen kuin nykyään.

- Isäni oli oikein otettu siitä, että pääsin naimisiin kuuluisan taiteilijan kanssa. Kun sitten joskus valitin ääneen suomalaisen alkoholismista tai narsismista, isäni käski vaieta.

ARKI TAITEILIJASUVUN
 vesan kanssa oli kaikkea muuta kuin glorioaa.

- Kari nosti aina hirveän metakan, jos asiat eivät menneet niin kuin hän halusi. Minun piti siirtää itseni ja omat tarpeeni kokonaan syrjään. Olin nössö, joka ei osannut sanoa "ei". Karin möykätessä yksinään väistyin tilanteesta, enkä alkanut tapella. Sinitelin ja sopeuduin tilanteeseen, kun en tiennyt paremmasta. ▶

Karin kahdet kasvot

TEKSTI **PÄIVI LUKKA** paivi.lukka@iltalehti.fi
 KUVAT **PASI LIESIMAA, EERO LIESIMAA JA IL-ARKISTO**

Arki taiteilija Kari Suomalaisen kanssa ei ollut aina helppoa. Lippe Suomalainen kertoo miksi.

- Toisaalta minulla ei myöskään ollut kunnianhimoa kehittää itseäni laulamisen tai piirtämisen suhteen, joten Karin tilanhoitajana hääräminen sopi minulle. Suomalainen ei koskaan laittanut tikkuu ristiin kotitöiden suhteen, vaan minä tein kaiken nurmikonajamisesta ja lumenluonnista lähtien. Pihaa meillä oli kahden hehtaarin verran.

Tänä syksynä Lippe on läpikäynyt lonkkaleikkauksen ja saanut diagnoosin pahasta selkärangan kulumasta.

- Uskon osan vaivoistani johtuvan vuosien saatossa hoitamistani raskaista arkias-kareista.

YKSI KARIN IDEOISTA OLI perheen kääntäminen evankelis-luterilaisesta roomalaiskatoliseksi.

- Odotin toista lastamme **Valteria**, kun Kari sai päähänsä, että meidän pitäisi vaihtaa kirkkoa. Hän jankutti ja jauhoi siitä pitkään ja lopulta suostuin, kun isänikin sanoi, että Karihan se on, joka määrää.

- Kertaakaan kirkon vaihtamisen jälkeen Kari ei kuitenkaan käynyt jumalanpalveluksessa. Hän oli vain pelännyt minun ottavan eron hänestä ja halunnut vaihtaa kirkkoa sen vuoksi, että eroaminen olisi teknisesti vaikeampaa roomalaiskatolisena. Minusta hän oli idiootti. Mihin minä olisin muka voinut lähteä kahden pienen lapsen kanssa vailla tuloja? Eromme olisi ollut valtava skandaali, Lippe hymähtää.

Jo 13 vuotta leskenä olleella Lipellä riittää kuitenkin ymmärrystä sille, miksi Kari oli sellainen kuin oli.

- Arki Suomalaisen lapsuudenkodissa oli riitaisaa, ja hän joutui useasti keljuun välikäteen. Kari oli saanut huonon käsityksen naisista, koska hänen äitinsä oli hyvin flirtti miesten suhteen.

- Kari oli ollut ennen minua kolmesti kihloissa ja kerran naimisissa. Luottamus naisiin oli riekaleina.

HUIKEAN URANSA AIKANA

Kari ehti piirtää lähes 8000 pilapiirrosta Helsingin Sanomiin ja saada kymmeniä eri tunnustuksia ja palkintoja.

- Kari sai loputtomat ideansa yleensä aika spontaanisti lehtiä lukemalla ja televisiota katselemalla. Minäkin heitin hänelle aina välillä joitain ajatuksia, mutta usein hän vain tuhahti: "naisen aivot - kanan aivot". Sitten hän kuitenkin tuli hetken päästä kysymään, mitä olinkaan sanonut, Lippe muistelee hymyillen.

Lapsistaan Kari on piirtänyt monet sarjakuvat, jotka on koottu kansien väliin neljäksi *Kakarakirjaksi*.

- Kari halusi lapsia, mutta kiinnostui heistä kunnolla vasta kolmannen lapsemme,

Lillin, myötä. Tytär pehmitti hänet eri tavalla kuin pojat. Lillistä tuli hänen lellikkinsä.

ALKOHOLISMI VARJOSTI

Suomalaisten perhe-elämää 1960-luvulta alkaen. Henkinen väkivalta repi Karin ja Lipen suhdetta.

- Silloin olivat vitsit vähissä, kun Kari veti pullon viskiä joka iltana. Tupakka jäi jossain vaiheessa astman takia, mutta viskiä kului aina vain enemmän.

Viskipullon juotuaan Kari ei kuitenkaan muuttunut aggressiiviseksi, vaan meni yksin tyytyväisenä nukkumaan.

- Yhtään mustelmaa en ole Karin takia saanut. Se olisi ollut jo liikaa, jos hän olisi käyttäytynyt minua kohtaan väkivaltaisesti.

Kari ei itse suostunut myöntämään, että hänellä olisi ollut mitään ongelmaa alkoholin suhteen. Läheiset eivät kuitenkaan voineet olla huomaamatta tilanteen todellista luonnetta. Lippeä suretti, että Valterti omaksui isänsä esimerkin.

- Valterti oli fiksu ja kyvykäs poika, jonka alkoholi vei mennessään. Hän kävi läpi sen seitsemät hoidot, mutta ei päässyt alkoholista irti. Maksa oli ihan sökönä, ja hän kuoli lopulta 37-vuotiaana.

LÄHEISYYDEN SUHTEEN

Kari oli mies, joka oli paikalla, muttei läsnä.

- Suomalainen ei tykännyt yhtään paijaamisesta ja nyhjämisestä. Hänellä oli kyllä tunteensa, mutta hän näytti ne omalla tavallaan.

- Läheisyyden puutetta korvatakseen Kari osti minulle joskus minkkistoolan lahjaksi ja teetätti väkisin minkkäturkinkin. Vaikka lahjat tuntuivat hienoilta, olisin arvostanut henkistä lahjaa enemmän kuin mitään materiaa, Lippe toteaa.

KARIN LOPPU TULI YLLÄT-täen, mutta Lipestä tuntuu, että mies aavisti jotain.

- Vain viikko tai kaksi ennen Karin poisnukkumista hän kysyi minulta yhtäkkiä pöydän toisella puolella seisessään, miten olen kestänyt häntä, kun hän on ollut kuin psykoosissa kaikki yhteiset vuotemme. Hän lupasi laittaa tililleni miljoona markkaa (n. 168 000 euroa), kun vain saa asiat järjestykseen.

- Katsoin häntä suu auki ja meinasin mennä halaamaan, mutta sitten en mennytkään, kun en edes muistanut, milloin olisimme viimeksi halanneet. Olisi varmaan pitä-

Sinnittelin ja sopeuduin tilanteeseen, kun en tiennyt paremmasta.

Vuosien saatossa Kari piirsi itsestään useamman muotokuvan. Mustahattuisesta miehestä muodostui hänen tavaramerkkinsä.

nyt sanoa "hienoa" ja pyytää häntä soittamaan heti asianajajalle, mutta en hämmästykseltäni kyennyt.

VIIMEISENÄ PÄIVÄNÄÄN

Kari oli hyvin vaitonainen.

- Kari lähti lääkärin rutiinitarkastukseen naapurimme kyydillä Visavuoresta eikä sanonut oikein mitään. Nostin hänen kassinsa autoon, kehotin olla huolehtimatta ja sanoin pärjääväni. Auton loitontuessa näin, kuinka Kari kääntyi katsomaan tien viressä kasvavia tammia.

Kun Karin isoisä, **Emil Wikström**, oli aikoinaan lähtenyt Visavuoresta viimeiselle matkalleen ambulanssilla, hän oli nostanut autossa päätään ja sanonut: "sinne jäivät minun tammeni".

- Mietin, että olisiko Karilakin sitten ollut kuolemassaan jonkinlainen etiäinen.

KARI SAIRASTI UNIAPNEAA

ja nukkui Valkeakosken sairaalassa happinaamari kasvoillaan. Iltalukemisekseen hän oli valinnut *Kuolema keskiyöllä* -kirjan. Keskiyöllä Karin huoneessa käynyt sairaanhoitaja oli huomannut, ettei mies hengitä enää itse.

- Sain soiton sairaalasta yöllä ja arvasin heti, että jotain ikävää on sattunut, kun puhe- lin soi siihen aikaan.

- Vaikka suuri suru tuli yllättäen, olen hyvin kiitollinen siitä, että kuolema tapahtui niin hienosti ja tuskattomasti. Hän vain nukkui pois kesken unien, Lippe pohtii.

Ruuminavauksessa ei löydetty mitään erityistä kuolinsyytä.

- Sydän oli pysähtynyt, mutta syytä ei tiedetä. Olisin toivonut, että Kari olisi saanut elää edes 90-vuotiaaksi.

Suomalaisen tuhkat siroteltiin vainajan toiveiden mukaisesti Vanajaveden rantaan, jossa Kari oli lapsena uinut.

Kari Suomalainen sai Suomen sarjakuvaseuran myöntämän Puupäähattu-palkinnon vuonna 1984.

Karikatyyreissä Mauno Koiviston tunnusmerkiksi valikoitui iso otsakiehkura. Hiustupsusta tuli yleinen vitsi, joka innosti Tellervo Koiviston lähettämään Karille "Manun" tukasta leikkaamansa tupsun ja saatekirjeen vuonna 1991.

PALKITTU PILA- PIIRTÄJÄ

SYNTYI: 15.10. 1920

KUOLI: 10.8. 1999

PERHE: vaimo Lippe (1931-) ja lapset Petteri (1955-), Valtteri (1957-1995) ja Lilli (1967-).

SUOMEN tunnetuin pila-piirtäjä. Piirsi päivän piirroksia Helsingin Sanomiin yli 40 vuoden ajan.

SAI professorin arvonimen vuonna 1977.

PALKINNOT: mm. The National Cartoonist Society of USA (1959), People-to-People Cartoonists Committee Inc. of the US (1960), Sanomalehtien liiton palkinto (1971), Suomen kulttuurirahaston kunniamerkki (1974), Puupäähattu-palkinto, Suomen sarjakuvaseura ry (1984) ja Kalevalaseuran mitali (1988).

NÄYTTELYT: Oi aikoja, oi tapoja! Maailma Kari Suomalaisen silmin (Päivälehdin museo, Helsinki. Avoimena 3.3.2013 asti.). Kari Suomalaisen piirroksia (Visavuori, Valkeakoski. Avoimena 31.12.2012 asti.). Kakarakuvia (Visavuoren Kari-paviljonki, Valkeakoski. Avoimena 12.5.2013 asti.).

Lippe Suomalainen kirjoitti vuonna 1982 Vuosi Karin kanssa -kirjan. - Hän piti kirjaani omalla synninpäästönään ja kehotti oikein kertomaan, kuinka kauhea oli ollut, Lippe kertoo.

◀ Lilli-tytär pehmitti Karin ja hänestä tulikin isän lellikki, Lippe kertoo.

© KARI SUOMALAISEN PERIKUNTA

Kakarat-sarjakuvissaan Kari Suomalainen käsitteli omia lapsiaan ja lapsenlapsiaan.

- Karilla oli unelma, että hän osaisi soittaa hyvin fagottia. Hän oli hyvin hermostunut palatessaan ensimmäiseltä soittotunniltaan, kun ei heti hallinnut uutta soitinta. Pian harrastus kuitenkin jäi, Lippe muistelee.

Visavuoren kesäasunnon seinillä riippuu paljon kehystettyjä kuvia Karista ja hänen taiteilijasukunsa jäsenistä. - Kello oli Suomalaisen ranteessa hänen kuolinhetkellään, Lippe kertoo.